Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LX. Ч. 332. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 13-го ГРУДНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 332. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, DECEMBER 13, 1952. VOL. LX.

ТРУМАН НЕ ВІРИТЬ У ПЛЯН М'АРТУРА ДЛЯ КОРЕЇ

Вашингтон. У четвер през. Труман на прес. конференції сказав, що Айзенгавер і МекАртур мають обов'язок виявити негайно свої пляни, які вони тільки мали б для закінчення Корейської війни і для ратунку життя американських вояків. Одначе президент висловив сумнів, щоб котрийнебудь з обидвох мав практичну розв'язку. Тому, як він сказав кореспондентам, він не бачить необхідности зустрічатися з ген. МекАртуром або новообраним президентом. Труман гостро критикував поведінку МекАртура від того часу, коли звільнив його зі становища верховного командувача далекосхідного фронту двадцять місяців тому. Він ствердив, що МекАртур ніколи не вислав йому звіту, як це робить кожна порядна людина. Він теж вийшов з закидом супроти МекАртура за те, що дав йому багато помилкових інформацій під час їхньої зустрічі на острові Вейк в 1950 р.

Труман не щадив теж докорів і Айзенгаверові, характеризуючи його останню подорож до Кореї як вислід демагогії. Він потвердив давніші вісті, що під час останньої передвиборчої кампанії йому дораджували, щоб він теж проголосив плян своєї поїздки до Кореї на те, щоб люди набрали переконання, що війну можна закін[illegible] Різдва, одначе, як казав президент, він відкинув цю думку тому, що не вірив, щоб з цього могла бути якась користь і що це було б ніщо інше, тільки демагогія. Тепер, як він сказав, показалося, що це справді так є. Дальше сказав президент, що йому нема потреби зустрічатися з ген. МекАртуром і випитувати його про його погляди, одначе генерал може прийти до нього кожного часу, бо він (Труман) не є аж настільки невічливий, щоб його не прийняв. Труман загалом займав таке становище, що МекАртур як генерал в активній службі, має обов'язок скласти йому як верховному командувачеві, звіт після його повороту з Тихого океану або кожного іншого часу, як генерал має якусь думку для добра країни. Коли один репортер сказав, що звільнення із команди може бути причиною, чому генерал його не відвідує, президент відповів, що це не вистачальне для такого поучування. Висловлюючи сумнів у пляни МекАртура, Труман пригадав, що він переїхав 14,400 миль до острова Вейк у жовтні 1950 р. на зустріч з МекАртуром, але не довідався від генерала нічого, крім помилкових інформацій. Коли МекАртур складав свідчення перед спільною конгресовою комісією, то в ньому не було виявлених жадних думок про закінчення війни в Кореї, твердив президент. Тепер генеральні штаби знають мабуть усе, що мав би сказати МекАртур, тому він може сказати це, що він тепер знає, ген. штабові й президент буде з цього вдоволений.

З Гонолулу, на Гавайських островах надійшли вісті, що туди приїхав новообраний президент Айзенгавер, повертаючися домів з подорожі до Кореї. З ним їдуть теж і його дорадники. Коли він переїздив вулицями міста до готелю з причалу, до якого приїхав його корабель, 100,000 населення вийшло йому на привіт. Айзенгавера вижидають у Ню Йорку в неділю. Він докінчить свою подорож літаком.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН НА ПРЕСОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Президент Труман промовляє на пресовій конференції в Білому Домі минулого четверга. Коментуючи і вияснюючи останні події, він гостро засудив ген. Доглеса Мек Артура за те, що він не зголосився до нього із своїм звітом після повороту з Далекого Сходу та що тепер не зголосив йому насамперед своїх плянів для закінчення війни в Кореї, хоч президент Труман в такий плян не дуже вірить. Президент Труман засудив теж поведінку новообраного президента ген. Двайта Д. Айзенгавера, називаючи його поїздку до Кореї „чистою демагогією".

Доллес за підтримку Об'єднаних Націй

Денвер, у стейті Колорадо. — На конвенції Краєвої Ради Церков Христа виголосив промову секретар стейту в майбутнім кабінеті Айзенгавера, Джан Фостер Доллес. [illegible] Доллес мав виголосити особисто, одначе тому, що він виїхав на зустріч Айзенгаверові на острів Вейк на Пацифіку, її знято на фонографічні тасьми і передано голосником для слухачів. У ній Доллес вимагав повного розпалення „віри в свободу", щоб „розігнати гіпнотичне оголомшення тиранією довкруги землі". Зміст промови був опертий на таких пунктах: 1. християнські народи задовго чекали з своєю постановою покінчити нехристиянське розрізнювання між народами; 2. Америка повинна посилити свою по[illegible] єднані Нації; 3. як приватні одиниці так і їх групи повинні збільшити свою допомогу для „менше щасливих людей". Найбільше біди приносить переконання серед загалу, що тільки уряд має йти з допомогою для нещасних, а одиниці не почуваються до цього обов'язку, — твердив промовець.

Чергова революція в Еквадорі зломана

Квіто, Еквадор. — Офіційні чинники сповістили, що Еквадорському урядові вдалося зломати чергову революцію, що її очолив К. Г. Морено, голова міста Гваяквіль та президент партії об'єднання публічних сил. К. Морено та інші змовники були заарештовані, коли вони намагалися захопити головну квартиру повітряних сил в Гваяквілі. Одночасно проведено численні арешти поміж членами очолюваної Морено партії. Озброєні військові відділи стерегли шляхів біля міської ради. Хоч порядок привернено, проте в країні помічається загальна настороженість і нервовість. Президент Веляска Ібарра, заявив, що „мала група повалити уряд, який нараховує лише три місяці існування, „цілком зломані", додавши, що він особисто „відповідальний за арештування Г. Морено та його прихильників". Президент додав, що він і далі буде оберігати демократичний устрій країни та її міжнародну повагу. Президент Ібарра повернувся в березні з вигнання, яке він перебув в Аргентині й взяв активну участь в президентських виборах, які принесли йому перемогу і він очолив державу в червні цього року.

Кардинал благословляє посилку до Кореї

Ню Йорк. — Кардинал Франсіс Спелман поїхав до причалу в Брукліні, щоб поблагословити першу посилку одягу для допомоги обездоленим корейцям, призбирану у День Подяки серед католиків у своїй дієцезії. Коло причалу ч. 22 було 20 поліціянтів щоб відвідини кардинала на кораблі „Ніколін Маерск", який завезе вантаж до Пусану. У посилці находиться 12,000 „балів" одягу й взуття вагою 1,220,000 фунтів, 21,400 фунтів рижу, 8,000 медичних матеріялів, машина для просвітлювання і окремо двотонове вантажне авто. Медична допомога призначена для сестер місіонерок, що втримують клініку в Пусан. Вартість дару обраховують на $1,250,000. З кардиналом був монс. Едвард Е. Свансторм, що веде допоміжну акцію від імені Краєвої Католицької Добродійної Конференції.

Опера через телевізію в кінотеатрах у 27 містах

Метрополітен Опера Компані в Ню Йорку передала вперше через телевізію оперову виставу до 27 міст, збільшуючи таким способом кількість видців приблизно до 70,000 осіб. На першу виставу підготовано оперу Бізета „Кармен". Її слухало 3,000 осіб в самім Метрополітен Опера Гавс в Ню Йорку, а водночас передано до театрів по різних містах, які наперед замовили для себе передачу через телевізію. Ціна вступу до театрів була різна, від $1.20 до $3.50. А в Ню Йорку, де чотири фільмові театри передавали оперу, один з них брав по $7.20 за квиток. У Шікаго один театр продавав квитки по $6.00, а в інших містах по різних цінах, залежно від публіки, яка такі театри відвідує. Спостерігачі вважають першу передачу опери на далеку віддаль удачною, а в деяких містах повітали цю новість оваційно, бо Америка загалом не має багато добрих оперових сил, що виступали б у різних містах. Загальні прибутки за першу оперу з усіх театрів принесли біля 150,000 долярів.

Росія відмовляється дати відшкодовання за збитий американський бомбовик

Вашингтон. — Державний департамент сповістив, що Росія відмовилась заплатити відшкодовання за збитий росіянами 7 жовтня над північною частиною Японії американський неозброєний бомбовик „В-29". Одночасно совєтська агенція ТАСС сповістила, що Росія не поверне ЗДА вантажу літака, що його минулого року змусили приземлитися в Мадярщині совєтські військові літаки. Відмова Росії задоволити нормальне домагання ЗДА відкриває шлях для правного позву проти Росії і Мадярщини, як захватників чужого майна, що його обраховується на сто тисяч долярів. Текст російської відповіді щодо долі бомбовика „В-29", а зокрема про залогу літака, що складалася з восьми осіб, невідомий. Представник державного департаменту лише висловився, що Москва відкинула домагання ЗДА. Що ж торкається літака, що приземлився в Мадярщині, то, хоч, офіційної відповіді Москви ще немає, проте вістка ТАСС'а, як звичайно, відбиває погляди уряду і майбутню відповідь уряду можна вважати за відмову. Одночасно з судовим позвом щодо літака, що приземлився в Мадярщині, ЗДА спроможні розпочати відповідні відплатні потягнення дипломатичним й іншими шляхами. Зате складніше представляється справа бомбовика, що загинув в Японії, бо Москва твердила, що літак цей порушив границі і був озброєний, хоч він, мавши щоправда гарматки, зовсім не мав амуніції для них, себто, в дійсності, був цілком неозброєний.

ПОЧАЛИ ПРАЦЮ В НОВИХ СТАЛЕВАРНЯХ ФЕРЛЕСА

Трентон. — На другому березі ріки Делевар, в місцевості Морісвіл, у стейті Пенсилвенія, почали саме працю в нових сталеварнях Ферлеса, збудованих коштом $450,000,000, підприємством Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен. Роботи почалися від запалення вогню в двох закритих і одній одвертій печі, з яких почала плисти степлена маса заліза й сталі, а якої кількість досягне 1,800,000 тони річно. Сталеварні почали будувати на 3,939 акрах землі з початком минулого року, а саме тепер дійшла будова до такого пункту, в якому можна розпочати продукцію. Вогонь у першій печі запалила сьомирічна Нансі Роч Ферлес, внучка Бенджаміна Ф. Ферлеса, голови корпорації Юнайтед Стейтс Стіл. Відкриваючи сталеварні, що носять його іменем, Ферлес висловив надію, що робота в сталеварнях буде йти з такою енергією, яку мають жінки, іменем яких названі обидві печі. Відкриття нових сталеварень це великий крок в напрямі приспішення продукції сталі від початку теперішньої оборонної необхідности. Підготову до побудови нових фабрик почали три роки тому. Саму будову почато тому два роки, а її доведення до готовости для продукції — це зразок американської підприємчивости й енергії. Довкруги сталеварень повстає нове місто для приміщення тисяч робітників, які вже працюють у нових сталеварнях. Під час самої будови працювало 10,000 робітників, а роботу для зробу потрібних будівельних матеріялів виконували 4,000 підприємств у різних околицях країни, затрудняючи 3,000,000 осіб.

ІМПОЗАНТНА ПРОГРАМА АКАДЕМІЇ В ЧЕСТЬ МИТРОП. ШЕПТИЦЬКОГО В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Неділя 14-го грудня буде в Ню Йорку та метрополітальній окрузі під знаком Святочної Академії в честь Великого Митрополита Андрея Шептицького, яку влаштовує Академічне Об'єднання „Обнова", при співучасті Пластової Станиці в Ню Йорку. Академія відбудеться в залі Фешин Інституту при 24-ій вулиці та почнеться о год. 6-ій вечорі. В програмі Академії, яку започаткує американським і українським гимнами хор „Думка", виступлять: баритон Осип Стецура, що відспіває композиції Верді, Барвінського та Баха; піяніст Вадим Кіпа, що відіграє композиції Шопена (Похоронний Марш) та Верді-Ліста; хор „Думка", що відспіває Вагнера: „Хор паломників", Леонтовича: — „Ой зійшла зоря" та Котка: „Через поле". Відповідну промову виголосить проф. М. Чубатий. П. Лідія Крушельницька деклямуватиме Лепкого: „На Святоюрській горі", а група пластунів дасть відповідний „Живий образ". Хором дириґуватиме п. О. Микитюк, а на фортепіяні акомпаньюватимуть п-ні: Є. Чапельська та Калина Чічка-Андрієнко. Вступ на Академію — один доляр. Організатори Академії очікують масової участи в ній місцевого і довколишнього громадянства всіх походжень і віровизнань, вважаючи, що ця Академія повинна перемінитися в величну маніфестацію в честь Великого Митрополита та рівночасно в могутній протест проти переслідування і нищення українських церков большевицьким ворогом людства.

Митрополит Андрій ШЕПТИЦЬКИЙ
* 1865 — † 1945

НІМЕЧЧИНА ВЖЕ ВКЛЮЧЕНА В АЛІЯНТСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ПЛЯНИ

Париж. — Вчора тут офіціяльно повідомлено, що аліянтські стратеги вже включають Німеччину в свої військові пляни, беручи за певне, що в кожній евентуаль[illegible]на вже воюватиме по боці західних аліянтів. Виходячи з такого переконання, переведено основну перевірку підставових військових плянів Організації Північно-Атлантійського Пакту, відомої вже під скороченою назвою НАТО. Два роки тому військовий комітет НАТО, до якого входять шефи штабів всіх 14 країн, які належать до Пакту, був приготовив відповідний „військово-стратегічний провідник", але тепер його перевірено і два дні тому прийнято з відповідними змінами, яких вимагало включення до того аліянсу Греції і Туреччини, як теж підготовка до включення Німеччини. Інтересно, що в цьому пляні передбачується та береться до уваги теж можливість, що [illegible] дом і Совєтським Союзом по західному боці проти червоних воюватиме Югославія. В будові нових і розбудові існуючих військових та оборонних споруд передбачує новоприйнятий плян відповідні влаштування вже теж для німецької армії, яка мала б бути зорганізована вже впродовж 1953-го року на підставі мирового контракту та договору про європейську оборонну спільноту. Обидва ці договори очікують ще на свою ратифікацію німецьким та західно-европейськими парляментами.

Комуністична Німеччина організує армію

Берлін. — Прем'єр Східної Німеччини Отто Гротеволь повідомив, що організується „армію, щоб боронити німецьку демократію проти чужих ворогів та боротися проти імперіялізму". Він заявив, що армію організуватимуть згідно з трирічною програмою, яка передбачає зробити із Східної Німеччини — „повну народну демократію". Інші пункти цієї програми — мають „зліквідувати капіталістів і кулаків, які противляться комунізмові" та завести „комуністичну господарську систему в країні". Прем'єр Гротеволь предложив був цю програму Центральному Партійному Комітетові ще в вересні цього року, а комуністичні часописи опублікували її аж тепер. Прем'єр проголосив „клясову війну" всім некомуністам у совєтській зоні, і ця війна находиться тепер в „гострій стадії". „Сила держави", — казав Гротеволь, — „мусить зломити опір ворожих елементів."

Британські лікарі твердять, що курення причиною пістряка

Лондон. — Два лондонські лікарі, д-р Річард Долл і д-р проф. А. Врадфорд Гілл видрукували в „Британському Медичному Журналі" вислід своїх студій над тим, як курення впливає на недугу пістряка (рака). Вони ствердили, що існує „дійсний зв'язок" між цією недугою і пістряком легенів, хоч ці лікарі ще не твердять, що вдалося вповні довести, що тютюн спричинює пістряка легенів. Ці лікарі досліджували 1,400 пацієнтів, хворих на рака легенів, та випитували їх про спосіб курення, рід тютюну і т.п. Вони ствердили, що вживання цигарок із фільтром або курення з муштуків здоровіше. Також курення люльки менше шкідливе, твердять ці лікарі.

Зловили студента з героїною вартістю сто тисяч долярів

Ню Йорк. — Агенти митної служби, перевіряючи подорожні пакунки ліванського студента Акрама Юссіфа Солга при висіданні з літака на летовищі Айдлвалд під Ню Йорком, знайшли в торбі героїну, яка могла б принести сто тисяч дол. прибутку, якщо б була продана підпільно серед наркоманів. Інспектори кажуть, що студент уже мав бути звільнений від дальшої провірки, але саме тоді відкрили подвійне дно в мішку, в якому він мав свої речі. Знайдено тайний сховок, у якому находилося 35 мішочків з пластику, наповнених білим порошком чистої героїни. Акрам Юссіф Солг, як виявилося, приїхав з Бейруту, в Лівані. Він усів на літак, яким привіз героїну, у Женеві, в Швайцарії. Він каже, що це перша його подорож до Злучених Держав і що він був записаний в університеті в Тульон. Його притримали в митнім бюрі для дальших допитів.

ЗНОВУ ТРИ ВБИТІ В ЗАВОРУШЕННЯХ В МАРОККО

Касаблянка, Марокко. — Впродовж вчорашнього дня прийшло до дальших заворушень в цьому французькому протектораті, у висліді яких було три вбиті в сутичках між марокканськими демонстрантами і французькою поліцією та військом. Це збільшило смертні жертви тих заворушень впродовж тижня до 64 осіб та до кількох сот поранених. Вчорашні заворушення відбулися в Рабаті, адміністративній столиці Марокка. Поліція і військо намагалися там зупинити приблизно одну тисячу марокканців, які намагалися дістатися до европейської секції міста. При цьому вив'язалася бійка, в якій один з демонстрантів був вбитий а два поранені. Іншу групу демонстрантів приблизно такої самої величини в тому самому місті розпорошено без будь-яких жертв. Два марокканські демонстранти були вбиті в інших місцевостях. Положення в Касаблянці дальше дуже напружене і в кожній хвилині може прийти до нових заворушень. Попереднього дня французька поліція заарештувала одинадцять комуністичних агітаторів, яким закидується підривну роботу серед марокканських націоналістів та підбурювання їх до бунту. Заарештованих на другий день перевезено літаком до Франції, бо всі вони є европейського походження, включно з одною росіянкою. Крім них заарештовано 24 інших комуністичних і націоналістичних провідників серед місцевого населення. Тимчасом, — французькі власті безпеки перехопили нові підпільні заклики марокканських націоналістів до нового генерального страйку, що може причинитися до нових заворушень і жертв. Французький генеральний резидент попереднього дня заявив, що він поробить всі заходи, щоб в протектораті привернути і вдержати мир „за всяку ціну".

Південно-корейські війська в протинаступі на західному фронті

Токіо. — Південно-корейські війська на західному секторі корейського фронту почали в п'ятницю рано рішучий протинаступ на одну стратегічну гору, яка попереднього дня два рази змінювала своїх господарів. Наступ попереднього дня почали червоні китайці, попередивши [illegible] вогнем. Проте, ця атака була відбита, але в сумерку ночі червоні повторили наступ і здобули гору. В п'ятницю рано південно-корейські війська, піддержувані танками і авіяцією, перейшли до протинаступу, промощуючи собі шлях до головних ворожих позицій, де в цій хвилині ще відбуваються рукопашні бої. В комуністичному наступі брало участь коло, 3,000 вояків, велика частина з яких [illegible] останн[illegible] тижнях, продовжуються. На інших секторах фронту приходило тільки до перестрілки між патрульними відділами.

Соціялісти нападають на Аденауера

Бонн, Німеччина. — Провідник німецьких соціялістів Еріх Олленгавер у своїй радіо-промові до німецького народу напав на канцлера Аденауера за те, що він нехтує конституцію і намагався примусити президента Гойса відтягнути свою просьбу із Найвищого суду, що мав дати свою опінію, якої парляментарної більшости треба до ратифікації договорів. Олленгавер вказував на Америку, де Найвищий суд визнав незаконними вчинки виконної влади, і підкреслював, що рішення цього суду „святі" в Америці. Соціялістичний провідник твердив, що Аденауер веде Німеччину до загину. Канцлер боронився у парляменті в той спосіб, що він не думає змінювати конституцію, і що він не робив натиску на президента держави в цій справі. Аденауер додав, що немає жодної „конституційної основи", щоб Найвищий суд мав видавати опінію, якої більшости треба до ратифікації договорів. Дискусія над цією справою ще більше загострила напруження, а проти канцлера виступають не тільки соціялісти, але й деякі посли з урядової більшости.

Американський адмірал студіює кошти розбудови еспанських баз

Мадрид. — До столиці Еспанії прибув вчора літаком американський адмірал Едвард Вільям Клекстон, директор т. зв. бюра бюджетових зводомлень американської фльоти. Ціллю його приїзду є простудіювати скільки коштуватиме Америці розбудова еспанських портів для вжитку американських воєнних кораблів на підставі американсько-еспанського договору. Тим самим літаком приїхав до Мадриду теж конгресмен Джордж Мегон, член конгресового комітету військового бюджету. Адм. Клекстон і конгресмен Мегон негайно відбули наради з головою американської військової місії в Еспанії ген. Кіснером. Америка плянує допомогти Еспанії розбудувати такі порти, як Кадікс на Атлантійському побережжі та Картагену над Середземним морем в першорядні воєнні пристані.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ КУПУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКУ ПЕНИСИЛІНУ

Амстердам, Голляндія. — Міжнародні купці твердять, що китайські комуністи купують 1,000,000 пляшечок американської пенисиліни, яку стараються дістати при допомозі всяких посередників, бо не можуть прямо закупити в ЗДА. Вони купують такий рід цього ліку, який надається до вжитку на фронті. Цей закуп почався ще в березні цього року, але тепер знову збільшився, з чого можна б думати, що їм не вдалося досі дістати такої кількости цього ліку, якої вони бажають. Один закуп пеницилліни мандрував із ЗДА до Ізраїля, звідки його скерували до Праги, а з Чех пішов за залізну куртину. Посередники платять високі ціни, щоб тільки провернути торговельну трансакцію. — Окремі посередники купують пеницилліну до Західної Німеччини, Швайцарії, Італії, Голляндії і Гонг Конгу. За товар платять долярами. Купують цей лік у пляшечках по 400,000 одиниць із прокаїною в оливному розчині, а саме такий рід пеницилліни надається до вжитку на фронті. Деякі посередники не знають, що цей дорогоцінний лік має йти до червоного Китаю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ЯСНА І ПЕВНА РОЗВ'ЯЗКА"

Ген. Доґлес МекАртур заявив минулого тижня на вечері Краєвого Товариства Фабрикантів, що має „ясну і певну розв'язку воєнного конфлікту в Кореї". Така заява, природно, набрала відразу розголосу, бо вийшла від людини, що повинна би бути в такій справі авторитетом. Зареаґував на неї негайно перебуваючий на Пацифіку, ген. Айзенгавер, новообраний президент, і вже в наступному тижні має відбутися його розмова з ген. МекАртуром на цю тему. Як знаємо, відносини між тими найвизначнішими генералами були не найліпші. Ген. МекАртур не брав ніякої участи в виборчій кампанії і нічим не поміг ген. Айзенгаверові стати президентом країни. Але виглядає на таке, що все те скоро пішло в забуття. Тому саме загал радісно повітав цю спільну нараду ген. Айзенгавера з ген. МекАртуром. З радістю він ще злучив надію на скоре закінчення так дуже непопулярної в Америці війни в Кореї.

Але забрав ще слово й президент Труман, який — згідно з Конституцією — є начальним командиром усіх збройних сил. Він вправді звільнив ген. МекАртура в квітні 1951 року з становища верховного командира збройних сил на Далекому Сході, проте генерал далі підлягає (як Генерал Армії) президентові, хоч не є в активній службі. Таке виходить з військового реґуляміну. Президент Труман не міг відразу зареаґувати на заяву ген. МекАртура в справі корейського конфлікту, бо був на похороні своєї тещі. Вертаючи з похорону, вже в дорозі, він заявив, що коли хто має якийсь плян для гонорового закінчення боїв в Кореї, а який не веде безпосередньо до світової війни, той повинен негайно цей плян представити президентові. Немає найменшого сумніву, що це відносилося в першу чергу до ген. МекАртура, а далі й до ген. Айзенгавера. Як би не було, а Труман є ще далі президентом країни і має право домагатися цього від генералів, [illegible] до них. Його заввага, що коли б можна вкоротити боротьбу в Кореї на один день, то це треба негайно зробити, дійсно щира заява. Коли б Труман знав такий спосіб, він цілком певно був би здійснив його в час виборчої кампанії, чим був би цілком певно допоміг дуже багато демократичному кандидатові на президента.

В цей мент не знаємо, як ця справа далі розвинеться. Проте сумніваємось, чи ген. МекАртур має справжню розв'язку „поліційної акції" в Кореї. Дай Боже, щоб її мав. Зате побоюємось чогось іншого. Вже тепер почали називати Атлантійський океан „демократичним", а Пацифік „республіканським". З цього виходило б, що демократична адміністрація прив'язувала більше уваги Европі та її визволенню, а республіканська добачує більший інтерес для Америки в рятуванні Азії. Можна собі уявити, яка велика шкода була б для цілого вільного світу, коли б такий поділ дійсно заіснував в той час, коли Совєти ідуть на підбій цілого світу та коли переконуємо себе та інші народи, що наша стратегія мусить бути „ґльобальною". До того, Корея є тільки одним місцем совєтської аґресії, а таких місць маємо більше, а ще більше буде їх в найближчій будуччині. Тут не в Кореї розв'язка, а — в Москві. Тому саме, коли говорити про „ясну і певну розв'язку" в Кореї, не можна поминути Кремля. В першу чергу, на нашу думку, треба мати „ясну і певну розв'язку" в відношенні до аґресивної та імперіялістичної Москви. Тільки тоді можна буде розумно й справедливо розв'язати корейську проблему і завести мир не тільки в Кореї, але й в цілому світі. Корея є тільки малою частиною світового конфлікту між демократичним і тоталітарним світами, конфлікту між тиранією і свободою. Чи той світовий конфлікт є обнятий „ясною і певною розв'язкою" ген. МекАртура — покищо не знати.

НЕДОМАГАННЯ НАШИХ ІМПРЕЗ

Ціла система наших політичних, культурних та громадських імпрез ввійшла в таку стадію, якої вже не можна толерувати на довшу мету, як щодо їх кількости, так і якости, підготовки і виконання.

Розгляньмо бодай загально ці недомагання.

Насамперед — кількість імпрез. Ніхто не може мати нічого проти того, щоб імпрез було багато. Вони ж бо є доказом нашого життя та конкретним виявом нашої громадської активности. Але теперішня система тої „різноманітности" імпрез не йде по цій лінії і нічого не доказує. Ми маємо в громаді дві, або й більше імпрез кожної суботи й неділі. Більшість з них ті самі люди влаштовують і ті самі люди на них приходять. Як прийде кінець тижня, кожному „свідомому громадянинові" приходиться взяти більшу суму з своєї тижневої заробітної платні та бігати з імпрези на імпрезу, зустрічати на кожній з них тих самих людей, вислухати приблизно ту саму програму і опісля довідатись, що імпреза відбулася з „великим моральним успіхом", але — з дефіцитом, або так, що ледве можна було покрити витрати.

Досі українці мали обмежену кількість загально-національних свят в році. Річниця Самостійности і Соборности в січні, Шевченківські Роковини в березні та Листопадові Свята були тими імпрезами, що їх влаштовувано з окремою врочистістю та всіми спільними силами. Сьогодні до тих імпрез прилучено ще цілу низку різних маніфестацій і демонстрацій. Що більше, велику частину нових імпрез встановлює, чи їм патронує, Український Конґресовий Комітет і вони набирають тим самим загально-національного характеру. Їх влаштовується, як читаємо в газетних оголошеннях, „спільними силами", а на ділі малою горсткою активних одиниць. Чи не бу- [illegible] та її складових клітин, щоб справді спільними силами влаштовувати тільки такі репрезентативні загально-національні імпрези, як 22-го січня, Шевченківські Роковини та Першого Листопада, а іншими імпрезами, щоб займались відповідні поодинокі організації та інституції й теж мали можність відповідно проявитись? В додатку, такі імпрези, влаштовувані поодинокими організаціями, мали б теж завдання активізувати зорганізований в них загал і не звалювати всього тягару на „загально-національних" одиниць між організаторами імпрез, їх виконавцями та публікою. Тоді без перешкоди могло б бути кожної неділі більше імпрез, аби тільки програми тих імпрез та виконавці і публіка були різноманітні. Притягати й організувати на імпрези нову публіку з найширших кіл нашої громади, зокрема ту публіку, якої досі на жодних імпрезах не видно, це далеко важливіше завдання, ніж гонити тими самими людьми з одної імпрези на другу.

Підготовка і виконання поодиноких імпрез є в неменш невідповідному стані. В повідомлюванні та розголошуванні імпрез ми часто віддаємо перше місце Ню Йоркові, як „репрезентаційній громаді". Тому теж справедливість вимагала б, щоб на прикладі тої самої громади вказати теж і на імпрезові недомагання. Щоб не шукати далеко, згадати хоч би про останній концерт в честь Лисенка. Влаштовував його Комітет Об'єднаних Організацій та Український Музичний Інститут і Музична Секція Л. М. Клюбу. Так щонайменше подано в програмі та в оголошеннях. „Спільними силами" вони видумали програму, в якій виступило . . . чотирьох солістів, а з промови, яку виголошено на вступі, навряд чи непознайомлений міг збагнути велич і заслуги Лисенка. В додатку — перший ряд по одному боці заповнений дітьми без опіки, під час виступу промовця на сцені інсталюють і випробовують меґафон, під час виступу соліста — на сцені випробовують світло та роблять всілякі інші експерименти, що грають на нервах публіки та перетворюють концерт в комедію.

Сама програма концерту, в деяких точках бискуче виконана, насуває теж деякі міркування. Це концерт в честь Лисенка. Організатори концерту і дехто з публіки знає, що це „друга частина" того самого святкування роковин великого нашого композитора, що перша частина вже була, а третя ще буде. Але того не мусить знати вся публіка. Вона дивується і питає як же це, концерт в честь Лисенка і без хору?! А хто знає, що хоровий концерт ще має відбутися, намарно шукає вияснень, навіщо роздроблювати такий концерт, навіщо давати його частинами в неакустичній залі й чому не зорганізувати справді репре- [illegible] людини, який в музиці доконав цього, що Шевченко в поезії. Всіх творів Лисенка ані на одному ані на трьох концертах не переспівають ані солісти, ані хори, отже чому не вибрати найкращі або найхарактерніші зразки його творчости і не зарепрезентувати їх гідно і велично, як на це заслуговує пам'ять їхнього творця?

Біда з нашими імпрезами й біда з нашою публікою. Щоб поліпшити ситуацію, одне і друге потребує реформи, бо сказане для прикладу з Ню Йорку далеко не відноситься тільки до самого Ню Йорку, але, можливо в ще більшій мірі, до інших великих і малих громад. Ми теж не пишемо це для докору, бо особи, які організували згадану імпрезу в Ню Йорку, заслуговують тільки на найбільше признання за те, що в невідрадних загальних обставинах, серед нашого громадського розпорошення і байдужости, не опускають рук і роблять все можливе, щоб не дати громаді цілком заснути. Вони краще за всіх могли б сказати про ті всі труднощі і недомагання та про всі недостачі в наших імпрезах, але з цього мусить здати собі справу наш загал, бо від нього насамперед залежить поліпшення нашої „імпрезової справи".

Б. Сивенко

Празький спектакль і його режисура

(Докінчення)

Ще одна прикметна риска. Суд був, розуміється, зовні чеський і вирок суду ствердив нинішній комуністичний президент ЧСР — Ґотвальд. Робота — як кажуть — „чиста": зовні лап Москви й не доглянеш. Але найбільша „рафінерія" цілої справи — в тім, що Ґотвальд, стверджуючи 11 смертних вироків комуністам, мусів почувати без сумніву, що торує шлях до такого ж засуду на самого себе. Цим бо процесом і вироком Ґотвальд себе „вичерпав" як знаряддя Москви і надалі їй не потрібен, ба навіть „незручний" і зайвий, як кожен співучасник сталінських „операцій". Так свого часу в Москві Блюхер і Ульрих підписали смертні вироки Тухачевському, Якірові та іншим, а через пару місяців самі дістали кулю з печаттю зрадників. Ми не знаємо деталів — скільки саме винен у даному процесі, його фабрикації і перебігові Ґотвальд. Але одне безсумнівне: винен стільки, скільки кожен комуніст, що дає себе пов'язати із злочинною клікою Кремля. Бож хоч і „вибраний" президент, отже ніби господар країни, Ґотвальд проте міг лише приглядатися судовому „дійству", подібно як холонучим поглядом дивиться жертва в очі ката, чуючи свій неминучий кінець. І чи не реґотатимуть чорти в пеклі, коли Ґотвальда в тій же Празі судитимуть за . . . розгром чехословацьких комуністичних кадрів! Ґотвальд, річ ясна, до вини „признається" — на цей раз справді ніяк було б відпиратися.

Для західної суспільности такі „ходи" московської зграї ще й досі, мабуть, звучать неправдоподібною н о в и н к о ю. Для нас, що пам'ятаємо, як в Україні судили члена ЦК КПбУ Річицького за нещадне, отже сталінське — проведення хлібозаготівель у доручених йому районах; — це вже набридла жуйка.

Перейдімо тепер до з'ясування чи викриття „другого зайця", що його Москва мала на меті вбити в Празі. Мова про антисемітське забарвлення обговорюваного процесу, про інкримінування підсудним сіонізму, зв'язків з Ізраїлем тощо.

Розуміється, Сталін прекрасно знає, що з Сланського такий сіоніст, як, приміром, з Черчіла український повстанець. Але раз треба, то Сланський „признався", як признався б він (коли б це було потрібне Сталінові) до участи в Катинському морді.

Але для чого знадобився Москві цей „сіоністсько-ізраїльський кивок", цей явний колір антисемітизму, що його вона долучила до празького спектру? Момент це, безперечно, цікавий, вельми інтриґуючий, бож досі, при всіх к а р к о л о м н и х („діялектичних"!) поворотах своєї політики червона Москва до антисемітизму не вдавалась. Чи це справді вже її „діялектика" дійшла „геркулесових стовпів"?

Хто жив під совєтами в перші десятиліття їх влади, той знає, що „соціяльно-близьким елементам" часто пробачувано дрібні — звичайно в нетверезому стані провини, але найменший протижидівський виступ карано.

Це вирізнення жидів совєтською владою живило навіть протижидівські настрої в масах підсовєтської людности. Жидів було тоді теж непропорційно багато в апараті влади, а зокрема в таких органах — ЧК, ГПУ, НКВД.

І ось тепер та сама червона сатрапська влада заграла на дудці антисемітизму: дійсно — „все тече, все міняється"! Та, разом з цим, як же характеристично це саме для московської диктатури з її маніякальною жадобою всесвітнього панування! Нема і не може бути таких засобів, які б вона поминула — аби лише доскочити свого! Чорна і брудна, як большевицька совість, протижидівська карта Кремля, витягнена тепер на яв, не полишає сумніву, що Сталін — таки рідний брат Гітлера, щоправда, далеко спритніший, п е р е д б а ч л и в і ш и й, „старший".

— Все ж таки — скаже хтось з читачів — де рації (очевидно, з погляду кремлівської зграї) новітнього протижидівського курсу Москви? Цих рацій аж дві: перша стосується внутрішньої політики Кремля в межах совєтського „раю" (включно з сателітськими країнами); друга — базується на актуальних моментах зовнішньої політики Кремля, зокрема й особливо в країнах Передньої Азії, де лежать багатющі поклади нафти.

Спочатку про перше. Що дається легко завважити у внутрішній політиці Москви від часу закінчення війни? Це послідовне крещендо московсько - націоналістичного курсу. Вже кампанія переслідування „безрідних космополітів" у 1945-48 рр. виразно позначила „отечественно- русскій курс колишніх інтернаціоналістів". Поряд з цим лунало „форте" і „фортіссімо" прославлювання „старшого брата", його нібито універсальної ролі і талантів. Дійшло, як відомо, до того, що всі відкриття й осяги в сфері різних наук і мистецтв, усі винаходи технічні — приписувано самим лише москалям. Захід, мовляв, лише крав у москалів ці відкриття та ви-

(Закінчення на стор. 3.)

„Динамічні співробітники" Айзенгавера

Під таким заголовком появилася стаття в швайцарському тижневику „Die Weltwoche" з дня 28 листопада ц. р. Стаття цікава не лиш тому, що в ній з'ясовано майбутні напрямні політики нового американського президента, але і тому, що представлені в тій статті тези покриваються на 100% з тим, що досі голосили представники поневолених Москвою народів: „Самою п о л і т и к о ю здержування большевизму не поконається!" В статті представлені ті постаті, що на них буде опиратися новий президент. В першу чергу подано характеристику Джана Фостер Доллеса, нового керівника закордонних справ, спираючися на його публікації. Джан Фостер Доллес написав в 1950 році книжку під заголовком: "War or Peace", а цього року появилися його дві політичні статті в головних американських журналах "Newsweek" та в "Life". В них подані блискучі думки Доллеса, які, можна припускати, будуть дороговказами нової американської з а к о рдонної політики.

„В зовсім нещасливий спосіб попали ми в наскрізь оборонний настрій та думаємо більш за те, щоб будувати бар'єри ніж творити притягаючі сили, які довели б негайно до заломання атак так дуже перетяженого своїми завданнями совєтського світу".

Це творить ядро політичного „кредо" закордонної політики Джана Фостера Доллеса. Він є тої думки, що Америка надто уповаючи на свою господарську та військову могутність, сама позбавила себе наймогутнішої зброї: непохитної віри в ідеали, за які станули б до боротьби власні громадяни, як і інші народи некомуністичного світу.

„Рівнобіжно як зростала наша матеріяльна сила, заникала наша духова сила" — пише Доллес. „Наші світогляди щораз ставали вужчі, заникав дух нашого післанництва. В нас добачували більше можливе джерело гроша і земних дібр, ніж джерело нових ідей та духового проводу".

Ці історично - філософічні аналізи призвели Доллеса до виставлення нової програми про тактику оборони і наступу. Він відкидає рішуче дотеперішню політику зростаючого озброєння та мілітаризації країн, що межують з засягом влади Совєтського Союзу. „Ми не є в силі удержати нову лінію Мажіно довжиною 20,000 кілометрів" — каже він, вважаючи це за „нісенітницю", як з політичної, так і військової точки погляду, тому, що американські вимоги щораз більших зброєнь підкопують господарську рівновагу і вбивають віру в демократію. „Хто скористав більше з того, що наша політика ішла по лінії військових зразків: Америка чи Совєти?" — питає Доллес в своїй книжці й сам дає відповідь: „Можливо ми маємо певні осяги на військовому полі, але зате ми потерпіли втрати моральні та психологічні. Чи усі ті наші нові мілітарні бази, що ми їх здобули, мають більшу військову вартість, чим зрада тайни атомової бомби Совєтам пацифістами в роді містера Фукса?". Замість велитенського озброєння некомуністичних країн, поручає Доллес утворення дуже сильних „відплатних з'єднань" на випадок аґресії. Догадуються, що під тими з'єднаннями розуміє Доллес творення дуже сильних повітряних сил, які мали б в своїй розпорядимості достаточну скількість атомових бомб. „

Але найважніше являється для Доллеса велитенська розбудова психологічного способу ведення війни, причому все те, що досі на тому полі зроблено мало б бути лише незначне. В цей спосіб сподіється Доллес в мирний спосіб відзискати ці країни, які захід стратив в користь Совєтів.

„Активізація протикомуністичних рухів не означає ще „збройного повстання" — пише Доллес. Поневолені народи не мають зброї і повстання в сьогоднішній мент довело б лише до масакри. Ми не думаємо ослаблювати Совєти ціною життя тих, що на них хочемо опертися. Але ми маємо обов'язок перешкодити, щоби ломати духову силу цілих народів. Ми мусимо дати їм „проміння надії" (на визволення) та можливість пізнавати правду".

Що т а к а п с и х о логічна офензива може довести до „визволення східних народів", переконують Доллеса три історичні події: 1) ентузіязм, з яким українці та росіяни вітали маршуючі німецькі військові з'єднання в 1941 році, доки німецький націонал-соціялізм не приніс тим народам нового поневолення, 2) рухи резістансу в націстівській Німеччині, що не могли розвинутися як слід в наслідок лихої політики Аліянтів (вимога цілковитої капітуляції), 3) відхід Тіта з комуністичного бльоку та чисельні політичні процеси в країнах сателітів проти „націоналістичних ухилів".

Також усі інші співробітники Айзенгавера заступають погляди ведення нової активної, офензивної „динамічної політики". Генрі Кабот Лодж, є завзятим прихильником розбудови сильної повітряної фльоти та включення усіх протикомуністичних сил усіх народів в ряди американських збройних сил. На його внесок прийнято вже до Американської Армії 2,500 чужинців. Він поставив в американському сенаті внесення, щоб створити великий „протикомуністичний леґіон свободи".

Чарлз Вилсон, будучий секретар департаменту оборони є уважаний за „динамічного господарника". Він саме причинився під час другої світової війни до рішаючого піднесення збройного американського потенціялу, а після війни він підвищив платні робітників у „Дженерал Моторс".

Джозеф М. Додж, секретар фінансів, урятував перед чотирьома роками бюджет Японії та устабілізував її господарку своєю „суворою програмою".

Та „динамічна дружина", або як названо в згаданій статті „динамічний тім", буде виступати зовсім інакше, як заміряв виступати Стівенсон, який хотів надальше в політиці заходу приноровляти терпеливість.

Доллес думає, що самою терпеливістю, в відношенні до Росії нічого не осягнеться.

На закид, що нова політика може скоро холодну війну перемінити в третю світову війну, відповідає Доллес: „якраз навпаки! Я переконаний, що мир залежить від того, „щоби внутрішні труднощі совєтського комунізму зростали та щоб він не був в силі консолідувати теперішні здобутки та думати про нові підбої. Загроза нової війни прийде щойно тоді, як совєтським вождям удається успішно зцілити Східну Европу та Азію в один політичний, господарський та мілітарний бльок. Тоді вони будуть достаточно сильні, щоби розпочати війну, яка завершила б їх підбої".

Сіґма

П. Залрський

ПОЕТ-ГРОМАДЯНИН

Пам'яті видатного українського поета-борця і мученика за волю України Павла Грабовського. В день 50-ліття з дня його смерти

(5)

Осип Маковей у своїй статті про Грабовського, надрукованій у „Літературно-Науковому Віснику" ще за життя поета (1899) відзначав, що в усій його літературній спадщині найкращі є поезії особисті ,себто особиста лірика Грабовського. Прикметне в ній є надзвичайна щирість і сердечність. В центрі цієї лірики — світлий образ Надії Сигиди, дівчини-героїні, безмежно відданої великій справі боротьби проти московського самодержства. З надзвичайною ніжністю, з почуттям глибокої пошани до мучениці за святі ідеали, з якоюсь побожністю ставиться Грабовський до цієї самовідданої дівчини-героїні. Першу збірку своїх поезій „Пролісок" присвячує поет Надії Сигиді. Перший вірш у цій збірці „Посвята" має підзаголовок: „До мосі покійної сестроньки Надії". Перші рядки цього віршу такі:

„Як побожну данину
Найсвятішої любови,
Оцю збірочку сумну,
Звуки скривдженої мови, —

Я присвячую тобі,
Моя сестронько кохана,
Що загибла в боротьбі,
Злою долею спіткана!

В іншій поезії, що має заголовок „До Н. К. С." (себто „До Надії Констянтинівни Сигиди") Грабовський, характеризуючи Надію, добирає найніжніші епітети:

„Такої певної, святої,
Такої рідної, як ти;
Такої щирої, простої
Вже більше, мабуть,
[не знайти.

Згадуючи цю молоду силу, без жалю загублену катами російського деспотизму, цю весняну квітку, цей справжній пролісок весняний, що його убили недосвіти-морози, поет схиляється перед великим стражданням мучениці-героїні і кидає гордий виклик жорстоким катам: героїчна смерть революціонерки, її „велике та славне страждання"

„Шлях терну та крови
[любов'ю освітить, —
Неволя живої душі не уб'є."

Жертвенна смерть цієї юної дівчини викличе ще більше завзяття серед в'язнів царизму, ще більше загартує борців в їхній непримиренності:

„Пом'януть твій образ
[бездольці закуті,
Стомленим від долі про тебе
[звістять;
Міць викличуть муки твої
[незабуті,
Перлинами сльози колись
[заблищать!

В іншому вірші, присвяченому Надії Сигиді, П. Грабовський підкреслює її народолюбство і правдивість обраного нею шляху:

„За народ свій нещасливий,
Повна щирої журби,
Ти ступила на правдивий
Шлях святої боротьби."

В одному з віршів поет описує Карійську трагедію, де Надія умирала „від катових рук, серед пекла та мук":

„Висла пітьма німа . . .
Ти була не сама, —
Три сестри помирали
[край тебе . . .

Наостанку кати
Підійшли, щоб знайти
Всі чотири замучені трупи.

Все життя зберігав Грабовський світлий спогад про цю святу дівчину. Коли лютувала страшна сибірська хуртовина і вила тайга, мов дикий звір, поетові чувся в тому завиванні „звук кайданів, проклять та погрози, страшний свист батогів", що ними катували нелюди його чисту святу любов,

„А із пекла того один образ
[сумний,
Милий образ святої людини
У крові, подавав: „Час
[минеться страмний!
Жди нехибно ясної
[години!"

Минала довга сибірська зима, на зміну їй приходила весна. Поет знаходить яскраві образи для змалювання цієї пори року, коли не тільки квіти квітнуть, а і в змучених серцях в'язнів розцвітають надії:

„Прокидалось усе та цвіло
[навкруги;
Синій пролісок вився
[з-під снігу;
Розлилася вода, пойняла
[береги,
З гуком шумним проносило
[кригу.

Із далеких країн
[повернулись пташки,
Задзвеніли в пахучому гаю;
Скоро в зелень рясну
[уберуться садки, —
Не пізнати розкішного
[краю.

Але й весна не радує, не тішить поета. Ніщо не може заглушити в його душі болю і муки серця:

„Тільки серце моє крила
[туга німа,
Не втішала квітуча
[природа;
Тільки в серці, як перш,
[панувала зима,
Не проходила хмура негода.

Нерозважна журба по
[утраті весни
Ясно глянуть мені
[не давала . . .
А з північних снігів,
[з гуртової труни
Закатована тінь уставала."

Образ „милої сестри у терновому вінці" не сходить з пам'яті поета. Він згадує „перебуті вкупі дні, як дорогою сумною" вони „брели по чужині":

„Помінялись ми хрестами,
Поклялися хрест нести,
І гарячими вустами
Цілували ті хрести.

...Мир красує... Сам собою
Я конаю у журбі:
Лину в думці за тобою,
Вік молитимусь тобі!

Цей молитовний настрій з особливою силою переданий у поезії „До мучениці". У найтемніші дні розпуки поет з молитовною побожністю схиляється перед муками незабутньої своєї посестри:

„В той час безсилого
[жадання
Перед тобою я схилюсь,
Хресту великого страж-
[дання
Душі твоєї помолюсь!"

Тяжкі настрої смутку, безмірної туги опановують душу самотнього поета. І з-під його пера повстають тужливі мотиви, що часом межують з повною розпукою і безнадійністю. Ось одна поезія, де з великою ліричною силою змальовано безрадісність, самоту, тугу і приреченість поета-невільника:

„Сумно плутаю я попід
[мурами;
Завірюха валя мене з ніг;
Буйний вітер зміта
[кучугурами
По дорозі білесенький сніг.

Важко йти: рвуться груди
[натруджені;
Через силу ступає нога,
І встають мої думоньки
[збуджені,
Як за хмарою хмара збіга.

Ще настане весна, —
[і до вирію
Полетять бистрокрилі
[пташки,
Я ж отут, у снігах,
[і захирію, —
Заросли мої терном шляхи.

Привітання до краю
[коханого
Я б послав, так не дійде
[воно . .
Мати сина свого
[безталанного
Ждать назад перестала
[давно.

Самотою, в журбі, попід
[мурами,
Без дороги, без сил я бреду;
Сніг кругом вироста
[кучугурами
І спиня мою тиху ходу."

(Продовження буде)

Д-р Микола Кушніренко

ВІД СЛІВ ДО ДІЛА

(До уваги УКК).

Розбіглись ми по всіх світах [усюди:
„Рятуйте нас, рятуйте нас, [о люди!
. . . .
Нас слухали, кривились, і [зітхали,
І в відповідь нічого не [сказали...

Такими словами великий український лірик і поет вигнання О. Олесь змалював становище першої військово-політичної еміграції УНР. Не легкою була роля тієї еміграції; ще Симон Петлюра писав про „політичну сліпоту" керманичів Заходу та вказував на велику загрозу від московського большевизму для цілого вільного світу. Але західні люди це все слухали, „кривились і зітхали, і в відповідь нічого не сказали".

Минуло чверть століття і появилась на Заході друга українська масова еміграція, хоч і не вся політична, у повному значенню цього слова, але зате ж у сім, чи вісім разів більша від попередньої. І ось уже минуло п'ять років як вона розсіялась буквально „по всіх світах усюди", по всіх континентах, але на її заклики, „рятуйте нас" на наших землях, західні люди „у відповідь" і досі „нічого не сказали".

Але яка ж колосальна різниця між політичною ситуацією, у світі в роках 1920-х і теперішньою. Пророчі слова осторого С. Петлюри для західного світу стали грізною дійсністю і цілий західний світ приспішено зброїться. І ось у цій політичній ситуації треба вважати явищем надзвичайно ненормальним і дивним, що провідні люди західнього світу й досі на заклики й аргументи української еміграції не дали ясної відповіді.

Причини цього явища треба шукати не лише у психології і політиці західніх людей, зокрема американців, але також у громадській немочі і великих організаційних хибах української політичної еміграції.

Вже більше року появляються на сторінках „Свободи", та мабуть й інших органів, статті, що аналізують суспільно - психологічне наставлення провідної американської верстви. У всіх тих питаннях не бракує правильного спостереження і доброї аналізи. Читали ми дотепні статті про „американське малоросійство", про „російський комплекс в американській політиці", а треба додати — і науці. Про „керенщину в науці" і т. д. Була змістовна стаття С. Підгайного „На заході без змін" („Свобода" ч. 254—255. ц. р.) і нарешті у „Свободі" (ч. 318. ц. р.) „Плутанина без кінця". І все це про одну й ту саму проблему. Коли підсумувати всі ці писання й роздумати то здається, що українська преса у ЗДА не має в реальному житті ніякого практичного значення. Згадана редакційна стаття в „Свободі" ч. 318 ц. р. кінчається словами: „Конечно треба теж і нових наукових праць про Росію та Совєти. Крайня пора і нам про це думати і в тому напрямі щось робити, і то вже нині, бо це справа біля двох років, а результат? Ніякий.

Здається, перед двома роками, чи й скорше, порушив цю справу на сторінках „Свободи" заслужений діяч і відомий історик — документаліст, а найголовніше, як кажуть його колеги по фаху, „серйозний автор" Володимир Дорошенко. І ось знову у недавніх числах „Свободи" (ч. 321-322 ц. р.) появилась його цінна стаття („Ідемо далі") загального характеру, наприкінці якої порушена та сама пекуча справа: „ми мусимо для чужини освітлити з українського погляду утворення московського народу, московської держави, московської літератури, мистецтва, науки... показати історичну тяглість московського імперіялізму" (підкр. М. К.). Треба додати до цього, що ці справи мусять бути також освітлені і з погляду останніх досягнень науки. Крайня пора дати свій повноцінний вклад в американську науку росієзнавства, дати англійською мовою „Основи сучасного росієзнавства" такої наукової вартости, щоб після їх появи солідні видавництва не відважувались публікувати „твори" Тімашевих і Вільямсів. „Мусимо скерувати зусилля у західньому світі на те, щоб звільнити свідомість західної людини від чаду російської імперії". Старших людей, що засвоїли певні поняття й вірування тяжко від них звільняти, але молодих нема від чого звільняти, Їм треба дати лише справжню духову поживу — наукову правду.

Ось приклад із недавньої практики автора цих рядків. У російському клюбі при великому міннесотському університеті кандидат на доктора політичних наук виголошує доповідь про Росію, бо тема його майбутньої дисертації „федералізм та мультинаціоналізм в СССР". У доповіді було помітне щире намагання дати останні наукові відомості і був помітний... безпомічний хаос. Прелеґент згадує про самостійну державу Хмельницького і про українську мову... як діялект російської. Після доповіди започинаю з ним приязну розмову, вказую на помилки та на відповідну літературу. Позичаю власну книжку Меннінга, не знайшовши в бібліотеці книги Смаль-Стоцького, він сам її купує, читає Решетаря. Надзвичайно вдячний за вказівки. При останньому побаченні питаю, чи він і далі студіює російську мову? „Ні" — відповідає, — „я тепер взявся за українську" й показує у течці великий літографований підручник української мови для англомовних студентів.

Таких „випадків" можуть бути сотні, а всі ці молоді люди через кілька літ матимуть голос в американській політиці.

Але вся вищеназвана англомовна література, тих кілька книжок, виданих У. Н. Союзом, це лише перші піонерські кроки, за якими має йти прокладання широкої, міцної дороги до розуму й душі західної людини. Вищеназвану докторську дисертацію дуже тяжко науково й добре опрацювати на основі дотеперішньої англомовної літератури, а література російською мовою заведе недосвідченого автора лише на манівці. А при писанні такої дисертації пізно починати ще й вивчення української мови. Отже, якого знання про російсько - українські відносини ми можемо вимагати від американців, коли те знання нема звідки набути? Ось чому нарешті треба дати англійською мовою наукові курси із політичної проблематики Росії та СССР.

Мусимо нарешті пустому москвофільському слову протиставити своє діло, як у минулому столітті зробили українці в Галичині, протиставляючи москвофільському „Слову" своє „Діло", як символ творчого чину, що здобув над москвофільством блискучу перемогу.

Всяка англомовна писанина про Росію, часто безвартісна, находить широкий збут на книжковому ринку, а книга вартісна, „книга — морська глибина" матиме не лише розголос, а й принесе грошовий зиск та виконає велику культурно - політичну ролю.

Чи може це завдання виконати українська еміграція? Може, і то зовсім легко. Маємо найважливіше: фахівців для цього діла. Маємо коло десятка істориків -науковців, дехто із студіями у російських університетах ,але ці історики „мапують" або „клінують", а прийшовши до дому зразу лягають... Дехто з них, у час відпочинку, оброблює свої давні неактуальні матеріяли, і лише виняткові одиниці самотужки, звичайно, дуже пиняво, роблять і потрібне для громади діло. Який же вихід із цієї ситуації?

Український Конґресовий Комітет із 1-го січня 1953 р. повинен утворити „Науково-Політичний Фонд", виділивши його як частину майбутніх дотацій для наших наукових установ. Рівночасно мусить бути утворена із усіх наших наукових кіл і „середовищ" Науково-видавнича комісія, що розробить відповідну науково-дослідчу програму із росієзнавства. Рівночасно мусять бути призначені для 4—6 найкваліфікованіших істориків річні стипендії — гонорарі у такім розмірі, як вони заробляють на інших працях (пересічно $2,500 — річно). І тоді ці історики **негайно** розпічнуть колективну працю коло „Основ сучасного росієзнавства", що має бути видане англійською мовою. Незнання англійської мови не мусить бути перешкодою у цій праці. Готові до друку рукописи можуть бути фахово перекладені на англійську мову.

(Закінчення буде).

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Природничого Відділу УВАН у ЗДА відбудеться в суботу, 13-го грудня 1952 року о 6-ій годині веч. в приміщенні УВАН (11½ Вест, 26 Ст., Ню Йорк). — Доповідь: професор д-р Александр Архімович „Роля комах в процесі запилення квітів цукрового буряка (за спостереженням на Україні та в Еспанії).

Празький спектакль і його режисура

(Докінчення зі стор. 2-ої)

находи, використовуючи недбальство колишніх російських правителів, що не вміли шанувати рідні таланти і не держали кордонів „на замке".

Так замість нормального, здорового патріотизму достойні спадкоємці аракчеєвих і пуришкевичів культивують бридкий горлохватський шовінізм. В додатку до цього внесено відповідні доповнення й корективи в большевицьку пропаґандивну термінологію. Одним з таких найновіших доповнень є „слуга сіонізму" і „ізраїльський аґент". Автім, ми не дуже здивуємось, коли невдовзі почуємо з уст большевицьких агітаторів квітчастий лексикон „Земщини" і „Союзу русского народа"! Суть бо справи в тім, що сьогоднішній момент Сталін визнав за підходящий для того, щоб, ідучи слідами царських охранників і німецьких фашистів, використати протижидівські настрої, ще живі серед людности СССР і його сателітів (у цім, як ми вже зазначали, чимало завинили самі большевики) як свого роду **громозвід**, — щоб скерувати невдоволення людности, пригніченої „райським" життям, у безпечне для себе річище, а водночас „помастити губи" московським шовіністам, що на них Сталін орієнтується вже не перший рік.

Тепер звернемося до зв'язку празького процесу з сьогоднішньою зовнішньою політикою Кремля. Ми вже згадали про ролю в ній нафти, цього основного елементу сучасного воєнного потенціялу — отже „золотої мрії" всіх імперіялістів, а московських — насамперед. І хоч Совєтський Союз нафти має не мало (Баку, Грозний, Майкоп, Зауралля), проте цього йому не досить. Та й те треба знати (якщо мова про нафту „ще не загосподарену" — на території півколоніяльних і взагалі залежних, слабких держав), що Москві важно — як не вдасться загорнути нафту собі, то бодай перешкодити в цім конкурентові, в першу чергу Злученим Державам.

Якраз багатющі поклади такої нафти лежать на просторах Передньої Азії: в Ірані, Іраці, Савд Арабії тощо. Все це країни магометанські, до жидів настроєні вороже, особливо після недавньої війни арабських держав проти Ізраїля.

Щоб змогти погріти свої руки передньоазійською нафтою, Совєти конче хочуть здобути рішальний вплив у бодай одній якійсь із розташованих тут держав. Якогось часу здавалося, що Москва ось-ось загарбає для себе Іран, принаймні його північно-західну частину — так званий іранський Азербайджан. Однак з різних причин це не вдалося, хоч рикошет цих намагань Москви — в формі розбуялого іранського націоналізму — болюче вдарив по суперництві Москви в Ірані — Англії. Не пощастило також Москві здобути для своїх плянів впливу в новоствореній жидівській державі — Ізраїлі. Тож Кремль остаточно повзяв курс на арабів. А що вони мають жидів за свого ворога ч. 1, то сталінська кліка впала на помисл дешевою ціною здобути в арабів симпатію, виступивши й собі проти жидівства. Очевидно, що це „не ідейно", але зате Москві „здорово"!

Таким чином празький процес яскраво увиразнив три суттєві настанови сталінського політичного курсу сьогодні: **перша — що сам комунізм давно став для Сталіна лише засобом (мета — всесвітнє панування); друга — що нема такої підлоти, до якої б диктатор не вдався, якщо це обіцяє йому якісь вигоди; і третя — що за єдино надійні кадри для здійснення підбою вільного світу большевицький аґресор вважає нині москалів (росіян).**

КОНДОЛЕНЦІЇ В. О. У. Н. РАДИ З ПРИВОДУ СМЕРТИ ПРЕЗИДЕНТА ІЗРАЇЛЮ

З приводу смерти президента Ізраелю, В. О. УНРади, за підписами Голови Д-ра Ст. Барана та Заступника Керівника Ресорту Зовнішніх Справ Інж. Дм. Андрієвського, вислав на руки міністра зовнішніх справ Ізраелю, п. Моше Шарета, листа наступного змісту:

„Просимо прийняти від Виконного Органу Української Національної Ради його кондоленції, а одночасно запевнення співчуття українського народу для ізраїльського народу з приводу болючої втрати, що її він поніс в особі одного з основників вільної держави Ізраїлю, президента д-ра Хаїма Вайцмана.

Український народ, що зазнав тяжкої долі поневолення та розпорошення на чужині, належно оцінює зусилля ізраїльського народу, що він їх виявив при відновленні своєї незалежної держави. Українські політичні провідники підтримували сіоністичний рух синів Ізраелю на Україні. Признання національної окремішности Вашого народу мало наслідком забезпечення нашим Проводом національно - культурної автономії для Вас та запрошення Ваших представників до уряду української держави, відновленої в 1918 році".

(Укр. Інформ. Бюро).

КІЛЬКІСТЬ ПАСАЖИРІВ У НЮ ЙОРКУ РІВНА НАСЕЛЕННІ ЗЕМЛІ

Ню Йорк. — Рада Транспорту звідомляє, що на підставі її обрахунків виявляється, що нюйоркськими підземками, горішніми залізницями і наземними трамваями та омнібусами їздять річно 2,300,-000,000 осіб. Це стільки, що виносить населення цілої земної кулі.

ВІДГУКИ ДНЯ

НА КОНЦЕРТ

Стугонить підземка тунелями Ню Йорку, спиниться, затихне і знову загуде...

Колись, як я ще був ґрінором, — аж вуха боліли, тепер трохи приглух — і все в порядку. Навіть не звертаю уваги на гук.

Іду на концерт у гесть Лисенка на 24 вулицю, Вест.

Цікава програма, добрі артисти, варт послухати. А передовсім — Михайло Голинський.

Добрий знайомий, з гасів, трохи вже мохом порослих, бо ще з гімназійних. Який він там тепер і як співає!? Хлопець був як лялька, а блищав голосом як сріблом шаблі.

І рецензії мав гудові. Першу, після мутації, в своєму селі:

— Але ж то горлягка, ней його...

Пізніше в „Ділі", коли гімназійним угнем їздив з хором „Бандурист" по Галигині.

Та ги тільки голосом гарував? Сказано було: як лялька!...

Пригадую собі — поїхав „Бандурист" на Поділля. А в „Бандуристі" самі панове медики, правники, фільософи, лиш десь-не-десь гімназійний угень. Десь-не-десь, бо хіба з дуже добрим голосом. А саме Голинський мав такий. Баритон, але тягнув від „контра це" до високого „це". „Три октави — не жарт!

До того ще й хлопець... Ех!

Задивилася була на нього совітниківна.

І до батька:

— Хай тато спитає, що він студіює!

Отець совітник вибрали відповідний момент (при буфеті) і:

— Перепрошую, пане той, а що ви студіюєте?

Голинський замявся, може був би й видушив, що сьому клясу, але прискогив на поміг диригент Осадця:

— О, це, прошу отця совітника, рідка птиця. Студент археологігної інженерії...

— Охохо!

А совітниківна, як погула, то аж огі плющила: археологігної інженерії. Йой!

Рано ввесь „Бандурист" поїхав до отця совітника відпогивати. Вйїв усі кургата, випив усього „самоджера", а віділджаюги жовк від заздрости. Бо ніхто не дістав квітів на спомин, тільки студент археологігної інженерії.

За пару місяців біг вулицею Львова, з книжками під пахою угень сьомої „Б" кляси — Михайло Голинський. На розі вулиці набився... на кого? На отця совітника з доґкою.

— Гей, пане той, ги ви не Голинський будете?!

— Н... н... і... так,... властиво ні!

— Не розумію... Ви ж були в нас яко студент тої якоїсь там архінженерії!?

— Ні, прошу отця. Це напевно... мій... молодший брат!

І вже його не було.

А потім прийшла війна, а по війні виправляла львівська „Богема" Михайла Голинського до Медіоляну.

Попадував сніжок і було весело. Богемісти жартували, давали різні поради, поуки й остороги. А один з них сказав:

„Ми бажаєм тобі як умієм:

Ідеш вовком — прийдь соловієм!"

Це було богемігне переборщення, бо наш співак, як і був коли небезпегним вовком, то не в співі...

А ще потім прийшов перший виступ у „Паяцах" на сцені львівської опери. Голинський мав трему, а ми мали ще більшу. Але все пішло добре, Голинський співав гудово, а заграєся так, що мало не кинув невірну Климентину між музикантів.

Пам'ятаю і „Жидівку", а в ній Голинського як Елеазаря. Багато гув я співаків у цій ролі, але ніхто мені так не подобався. Тепло його голосу в молитві ще досі гріє мою душу...

„О, Боже, глянь ласкаво
На Твій вірний люд..."

Після Львова прийшов Харків, що тоді заблис першорядним сузірям: Голинський, Паторжинський, Литвиненко - Вольгемут.

Врешті Канада й Америка... Приїхав до них з рідною піснею і гарував нею своїх і гужих.

Після [illegible] знову погути й побагити Голинського.

Входжу на залю, сідаю, жду...

Думаю: ги змінився за той довгий і тяжкий гас?

Багу: Лисенко на портреті змінився, то гому не мали б змінитися живі люди!?

Входить Голинський. Не змінився! Тільки посивів трохи.

Чи не було від гого?!

Адже йому, як і нам, плили роки не по піску, а по жорстві!...

Галактіон Чіпка.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нюарк, Н. Дж.

Листопадові Свята.

Місцевий відділ ОбВУА дав початок в улаштуванні цих Свят в Нюарку надзвичайними сходинами своїх членів в дні 1. XI. 1952. По відкритті сходин п. В. Бакуном, містоголовою тов-а, мґр. І. Оверко виголосив реферат про Листопадовий Зрив, а д-р І. Турянський поділився з приявними своїми споминами з днів Листопадового Зриву. По переведенні збірки на пам'ятник сл. п. ґенер. М. О. Павленка та відспіванні українського н а ц і о н а льного гимну закінчено свят. сходини.

Дня 2. XI. 1952 місцева українська пластова молодь гідно відсвяткувала 34-ті роковини Листопадового Зриву в залі „Чорноморської Січи". Належно підготовлена і проведена сеніором д-ром Самотулкою програма листопад. збірки пластової молоді, в приявності пластової старшини, родичів і запрошених гостей-прихильників пласту в числі около 200 осіб, залишила гарний спомин у всіх учасників цього справді виховного і небуденного свята на терені Нюарку. Зокрема в програмі були: відкриття, збірка, звіт, внесення прапору, відспівання пласт. гимну, привіт, інсценізація, відспівання пластунами стрілецьких і пластових пісень та деклямації. Опісля говорили: сен. Т. Білостоцький свій спомин про перший Листопад, а ст. пластунка Л. Кисілевська — Ткач про перемогу Оксанки. В офіційній частині відбулись: заява вступу новаків (чок), складання ними обіцянки, номінації, заява кандидатів юнаків (чок), іменування Скоба та відзначення. Українським н а ц і ональним гимном, віднесенням прапорів і звітом закінчилось це Свято. Жалко лише, що пластова ідея не знайшла ще на цьому терені належного зрозуміння у нашої молоді тут уродженої.

Закінченням Листопадових Свят на терені Нюарку була Святочна Академія, влаштована місц. Українським Цент. Комітетом в дні 16. XI. 1952 в залі Укр. Централі. В програму Свята входили: американський і український гимн, виголошена п. ред. Р. Купчинським, учасником Листопадового Зриву, гарна, змістовна промова, виступ відомого на терені Нюарку та у збільшеному складі чол. хору „Трембіта" під батутою проф. В. Тритяка, який гарно виконав дві пісні: Ф. Колесси — „Тим, що упали" (слова Б. Лепкого) і в'язанку стрілецьких пісень „С т р і л е ц ь к им шляхом", укладу М. Гайворонського. Дальше слідували: мистецька рецитація вірша А. Курдидика: „Стрілецька шапка", виконана панею В. Олесницькою на фоні хору „Трембіта", та діточа деклямація вірша Я. Заремби п. н. „Мій Львів", яку виголосив Н. Олесницький. Оперний співак-баритон п. Л. Рейнарович відспівав пісні: „Ой Дніпре мій Дніпре", „Думу" — укладу Бобикевича і „Під Бродами зацвили маки", укладу о. Борси. Фортепіяновий супровід спочивав в руках п. Таіси Голінатої. Гарне виконання точок програми Свята численно зібрані учасники на залі винагородили бурею оплесків.

В обох місцевих українських церквах відправлено панахиду за учасників Листопадового Зриву, які впали в бою або померли. У зв'язку з цим Святом приходиться нотувати прикрий інцидент... Мимо великих заходів аранжерів цього Свята не вдалось зорганізувати виступ одного репрезентативного мішаного хору, а трудноші в цьому напрямі, спричинені партійно - релігійним непорозумінням на терені Нюарку. Серед чисельної української громади в Нюарку є чимало добрих жіночих голосів, розсепаних аж у 4-х малих міш. хорах, а понадто велике число українського жіноцтва в Нюарку з добрими голосами не бере участи в жадному хорі. Виходить: ми лише вміємо чванитись красою нашої пісні, а на ділі годі зорганізувати один чисельний міш. хор в Нюарку, який виступав би на українських національних Святах. Це прикре і доволі болюче.

Свято Базару.

Заходом місц. відділів ОДУМ і ОбВУА та хору укр. прав. церкви відбувся в дні 23 XI. 1952 у виповненій вщерть залі укр. православної церкви в Нюарку, Вечір присвячений Героям Базару. По відспіванні американського гимну та відкритті Свята п. І. Павленком, полк. Рибачук, учасник зимового походу, виголосив змістовну доповідь, якою пригадав приявним на Святі великий геройський чин 359 Українських Вояків, убитих большевицьким наїздником під Базаром. Понадто в програмі Свята були: деклямація пані Хоролець з Пасейку: „Впавшим берцям". Міш. хор укр. прав. церкви під управою п. П. Куриленко відспівав дві пісні: „Чуєш брате мій" і „Заспіваймо". п. Т. Гелфонд деклямувала: „Баляду про Тютюника", а В. Павленко: „Епітафію на могилу 359 мучеників за волю України". Українським н а ц і ональним гимном закінчилось Свято, яке попередила відправлена в Укр. Прав. Церкві Панахида за поляглих під Базаром Героїв.

О. У.

ПЕРЕМОГА БОКСЕРА В. ГАБИ

Габа Володимир, знаменитий боксер „Тризуба", відніс чергову перемогу над мурином тяжкої ваги Роналдом, 29 фунтів тяжчим від нього. Це вже друга з черги перемога над тим самим противником, знаним на торонтськім терені.

Англійська преса помістила з цього приводу великі фота Габи, але рівночасно переплутала його з Богу духа винним молод. братом Евстахієм, симпатичним змаґуном „України".

ПОДЯКА.

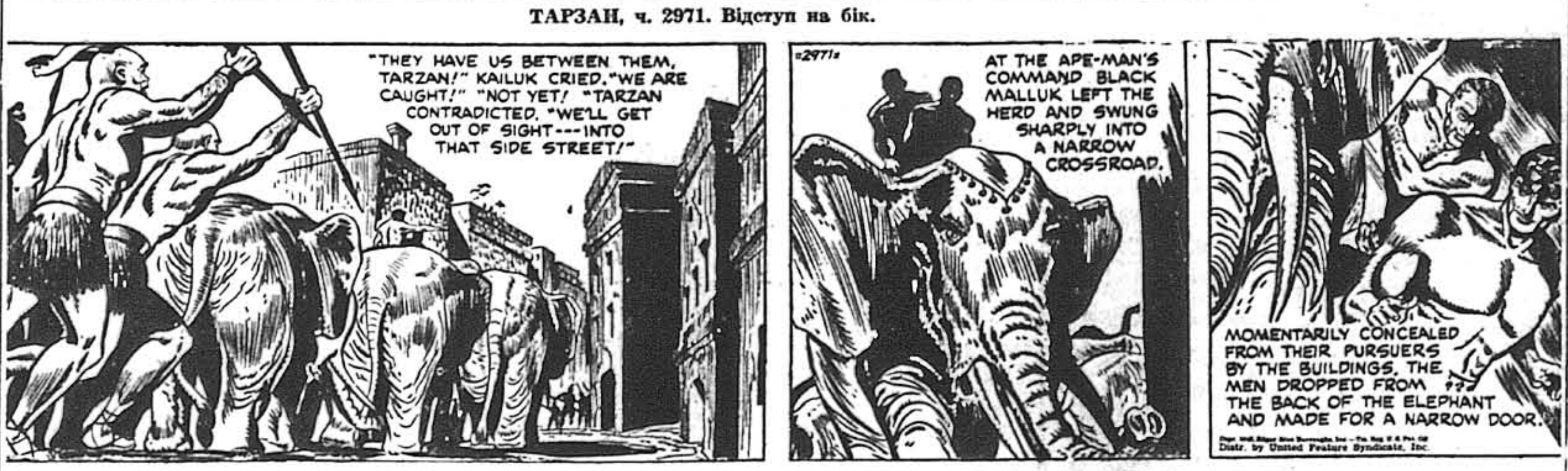
Минає два роки, як, 11. грудня 1950 р., моя нога стала перший раз на Американську Землю.

Оцим складаю свою щиру подяку моєму спонзорові п. **С. ОСТРОВСЬКОМУ** та його дружині **Ользі.**

Бажаю щастя і радости та многих літ — Їм та їхнім малим **Діткам!**

ПЕТРО ПІНЧУК.

ТАРЗАН, ч. 2971. Відступ на бік.

„Вони мають нас між собою, Тарзане!", кричав Кейлюк. „Ми зловлені!" „Ще ні!" перечив Тарзан. „Ми зійдемо з поля зору... в цю бічну вулицю!"

На команду мавполюдини чорний Маллюк залишив стадо і звернувся нагло в вузьку поперечну вулицю.

Моментально, приховані за будинками від своїх переслідувачів, мужчини скочили з хребта слона і пристрибнули до вузьких дверей.